

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1996
FORFATTER:	Johannes Lind
TITEL:	Fangeflugt.
KORT RESUME:	Fangeflugter fra arresten på Koldinghus og fra privat arrest i Skærup ifølge Koldinghus Birketings justitsprotokoller 1719-1770.

Fangeflugt

Af Johannes Lind

De efterfølgende beretninger er hentet fra en af Koldinghus Birketings justitsprotokoller. Birke­tinget bestod i årene 1719-70, den periode da området mellem Kolding, Fredericia og Vejle havde status af ryttergods og størsteparten af jor­den var i kronens besiddelse med den såkaldte regimentskriver som administrativ myndighed under amtmanden. Protokollerne fortæller histo­rier fra det virkelige liv, der ikke står tilbage for røverromaner.

Flugten fra alkoven

Det var en hjerteskrærende ynke at se den purunge Dorthe Christensdatter, da hun stod anklaget i retten i Viuf tirsdag den 25. januar 1724. En af konerne, der var med for at passe på hende, bad også anklageren om at fatte sig i korthed, for den unge pige kunne ikke tåle at stå der ret længe. Og sandelig var der heller ingen grund til at trække sagen i langdrag. Pigenes tilståelse forelå allerede i et politiforhør den 6. januar, og hun lod uden forbehold sin forsvarer gentage den i retten: Hun havde født et barn i dølgsmål i sin seng og havde straks klemmet det ihjel mellem sine knæ.

Forsvareren var i denne sag birkeskriver Just Lund selv, og han gav i rørende vendinger udtryk for den unge piges anger. Hun vedkendte sig – desværre nu alt for sildigt – med hjertelig anger og fortrydelse, at hun både havde født sit barn i

dølgsmål og også have haft et så ondt forsæt som at dræbe det i fødselen, og dette onde forsæt havde desværre fået fremgang. Og nu måtte hun henfly for det første til den barmhjertige, gode Gud om denne sin store synds og misgernings nådige forladelse og for det andet til den højgunstige, kristne øvrighed med ydmyg bøn om, at hun, hvis hun ikke kunne blive benådet for døds­traf, så dog i det mindste kunne nyde den store nåde at komme i kristenjord efter sin død.

Pigenes husbond var Hans Buch i Skærup. Han kunne bevidne, at hun havde tjent ham i næsten fire år så tro, flittig og ærligt, som han af noget tjenestetyende kunne forlange, indtil denne ulykkelige hændelse. De andre vidner gav hende samme skudsmål.

Så blev pigen kørt tilbage til Skærup. Hun var nemlig alt for svag til at komme i fængsel i arrest­huset (på Koldinghus). Det havde kvinderne omkring hende vurderet. Og det var også let nok at se. Man havde måttet bære hende ud til vognen, da de skulle i retten. Så var hun besvimmelig, og man hentede jordemoderen Marie Donses, der ville have givet hende noget brændevin. Da ingen af de omkringstående havde noget med, havde hun taget et stykke rugbrød op af lommen og gnedet den stakkels pige om mund og næse med det, til hun kom til bevidsthed. Jo, det var soleklart, at hun ikke kunne tåle at være længe i retten og heller ikke ville have tålt at være i ar­resthuset borte fra varme og kvindeopsyn. På

vejen hjem besvimele hun også igen, og en af karlene måtte bære hende ind, hvor hun fik lov til at varme sig foran ilden, inden hun blev lagt i seng.

Det var en god, varm alkoveseng. Dens bagvæg var muren til bageovnen. Og den havde ingen andre indgange end den, som vendte ud mod dagligstuen. Dette sidste var praktisk nok, for der skulle jo holdes vagt over pigen. Hans Buch havde bedt sig fri for at have hende i huset; men Jens Damgaard, der var fuldmægtig hos regimentskriveren (anklagemyndigheden i dette tilfælde), havde sagt, at hun ikke kunne sættes i arresthuset, så længe hun var så svag, og ansvaret skulle ikke være Hans Buchs; det skulle derimod ligge hos de vagter, som han havde beordret til at sørge for hendes tilstedeblivelse.

Vagterne var delt op i hold på to karle, der vogtede et døgn ad gangen. Til det første hold havde Jens Damgaard sagt, at de skulle vogte arrestanten sådan, at om hun slap bort, skulle de selv stå i strikken for hende. Den ordre gik videre fra det ene vagthold til det andet, og der blev holdt vagt, så det forslog. I dagligstuen, hvor alkovens eneste udgang jo var, sad vagterne; de lukkede ikke et øje, og om natten havde de lys tændt.

Inde fra alkovesengen hørte de i et væk Dorthe jamre og råbe og sukke. Og sådan gik det i seks døgn. Og sådan gik det også, da Niels Olufsen og Niels Hanneberg af Børkop havde vagten. De havde måske ikke lige hørt den ordre om at stå i strikken i fangens sted; men det gjorde nu ingenting, for de var klar over, at der skulle passes på. Og det blev der. Om aftenen ved ottetiden kom Hans Buch og hans kone ind til vagterne i dagligstuen. Niels Olufsen stod med øjnene rettet mod alkoven, hvorfra der lød den sædvan-

lige idelige jamren og råben, og den anden skulle til at tage sig noget mad. I det samme kom der to fremmede kvinder ind for at se fangen. Niels Olufsen ville tænde et lys med den brændende syve, som madame Buch havde taget med ind. Men den gik ud, og lige idet karlen bøjede sig ned for at få ild ved ovnen, blev der stille i alkoven.

»Jeg tror hun sover«, sagde han, »men der bliver så stille«. Så gik han hen til alkoven og lettede dynen. – »Hun er her ikke! Hun er borte«. »Er hun borte?«, udbrød den anden karl. »Så har dog Fanden taget hende, siden hun kom så hastigt bort!« Straks var de allesammen ude i gården for at søge efter fangen, men der var sådan en skrækkelig mørk mulm og regn, at de ikke kunne se hinanden. Hans Buch ville nu låne vagterne en hest, så de kunne komme ud at lede efter hende. Det tilbud tog Niels Olufsen imod; men han red først hen til byens sognefoged, Niels Buhl for at melde flugten og få tilladelse til at ride ud og lede efter pigen.

Men den fik vagterne ikke. I stedet lod sognefogeden dem arrestere for forsømmelse under vagten. Næste dag sendte han bud til regimentskriveren om det passerede, og først da der kom bud tilbage om, at man skulle eftersætte den rømte, kom eftersøgningen i gang. Det var to nætter og en dag senere. Der var nemlig 6 á 7 mil frem og tilbage mellem Skærup og Kolding, forklarede sognefogeden.

Om det nu skyldes, at regimentskriverens tillid til denne sognefoged var blevet en smule rystet, så sørgede han i alt fald for, at en særlig undersøgelse blev foretaget af to af egnens andre sognefogeder, nemlig Morten Dahl og Jens Pedersen fra Gauerlund Sogn. De skulle

syne forholdene omkring alkoven hos Hans Buch, og de fandt, at der rigtignok ikke var andre udgange fra alkoven end den, der førte ud i dagligstuen. Men alkovens loft bestod af løse brædder, der engang havde været klinet sammen med ler uden brug af søm. Brædderne var blevet løftet af, og nedent for bageovnen

stod der stadig en trebenet malkestol. »Fjælen var let at optage, så ingen skulle høre det, særdeles som blev dem berettet, at hun med klagen og råben undertiden og næsten ideligt skulle have gjort larm, og når hun var nede af sengen ved bageovnen, stod straks en åben dør for hende«.

Kort over Koldinghus Rytterdistrikt, ca. 1720.

Hans Buch fik lov til at aflægge ed på, at han aldeles intet havde vidst om denne mangel ved alkoven og i ingen henseende havde bistået med flugten. De forskellige vagthold havde heller ikke vidst noget derom, heller ikke de to sidste, som pigen slap væk fra. Men de skulle alligevel dømmes for det, som var sket. Regimentskriverens fuldmægtig havde krævet dem dømt efter forordningen af 21/9 1695*) Men dommeren fandt nu, at den straf var for hård, idet de ikke havde vidst noget om de løse brædder og heller ikke havde været beskænkede eller havde sovet på deres vagt. Så de to vagter »slap« med hver et år ved skubkærren i Fredericia på vand og brød samt en bøde på 2 rigsdaler til fattigkassen i Holmans Herreds Provsti. Hvis de ikke havde penge til at betale med, kunne de gå en uge ekstra i skubkærren.

Den ene af vagtmændene, Niels Olufsen, erklærede, at han ville appellere sagen til Højesteret. Og det kan en nutidig læser sikkert godt forstå. Niels Buhl var indblandet i en sag om skovtyveri året efter; men han beholdt vistnok i mange år endnu sit tillidshverv som sognefoged. I et skattemandtal af 1743 finder vi ham endnu omtalt som sognefoged på en ryttergård. Han var ikke af tilstrækkelig formue til at betale kopskat. De to fremmede kvinder, som kom ind i det kritiske øjeblik, hører vi ikke mere til. Og Dorthe – hun var borte!

Frie forhold i arresten på Koldinghus

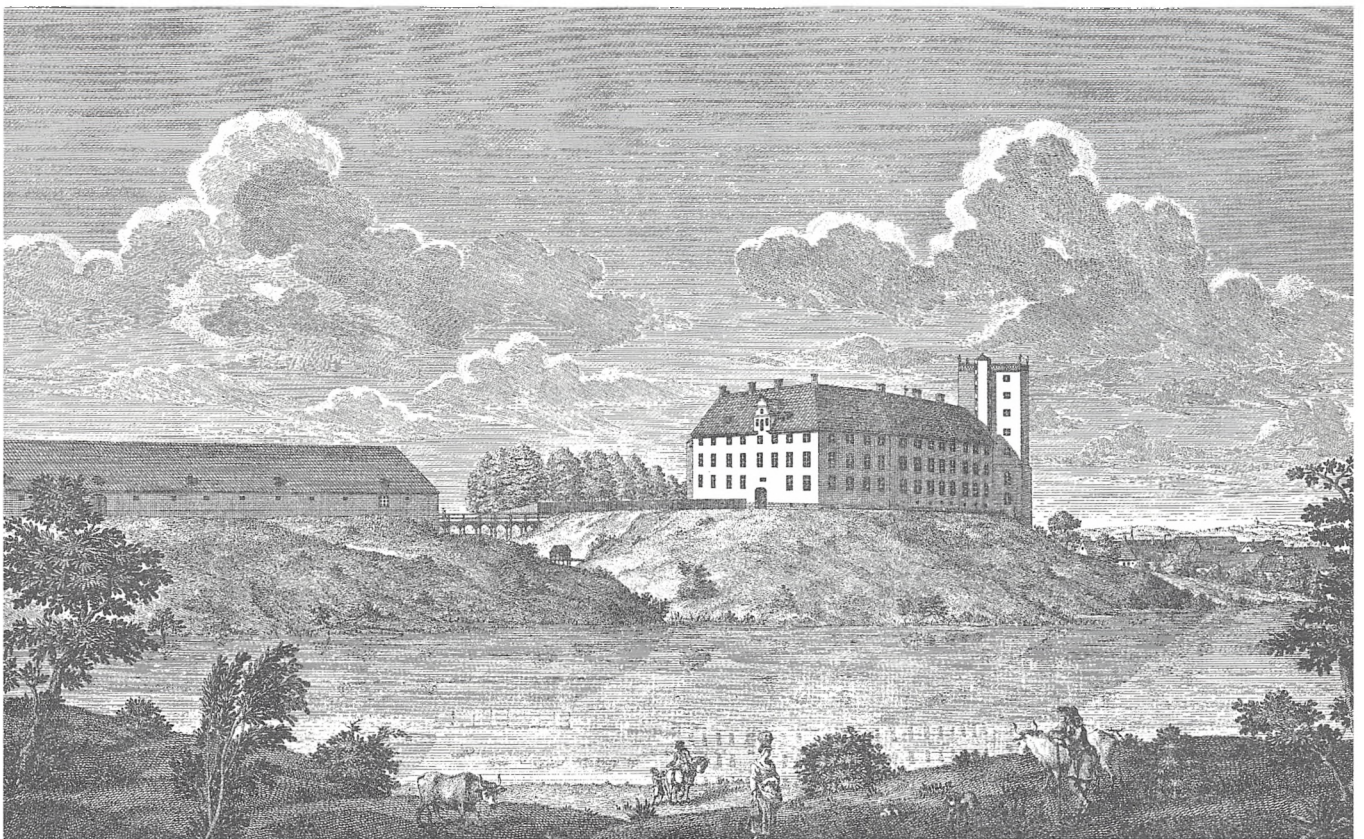
Som det kan ses af ovenstående var det muligt at pålægge folk arrest uden brug af de offentlige arrester. Men sædvanligvis var det dog disse, der kom i anvendelse, når det drejede sig om krimi-

nelle. Og det vil i vor sammenhæng sige arresten på Koldinghus.

I april 1731 kom Ole Joensen Brandt fra Norge for retten. Det var før grundlovsforhørernes tid, og man kan se, at han i alt fald har været arresteret allerede i september 1730. Da var han til forhør i Ribe, og senere samme måned var han blevet forhørt i Kolding. Man havde fundet hos ham et par falske pas samt nogle breve, blandt andet et fra forældrene i Kristianssand. Nu var han mistænkt for at have stjålet bl. a. en hest, hvilket kunne kvalificere til hængning. Han nægtede, men blev siddende i fængsel på Koldinghus, mens undersøgelserne stod på. Og de tog deres tid. Der skete den ene udsættelse af sagen efter den anden, og sidste gang møder vi ham i retten den 3. juli 1731. Sagen blev atter udsat, men vi finder ikke flere retsmøder om denne sag.

Først den 25. november 1732 møder vi hans navn igen. Nu er han død. På et vist tidspunkt er han flygtet fra arresten. Det var frostvejr, og han undslap sine forfølgere ved at løbe ud over søen, hvor han imidlertid gik igennem isen og druknede. Hans lig kom op til overfladen, da det igen blev tøvejr.

Nu skulle fangefogeden retsforfølges. Det var igen regimentskriveren, der var anklagemyndighed, og han førte sagen gennem sin fuldmægtig, Simon Møller. Fangefogeden hed Ulrich Schlegel. Han tilbød sin ed på, at han var ganske uskyldig i og uvidende om denne fangeflugt og føjede i øvrigt til, at hans kristenpligt bød ham at bede for sin hustru, at hun måtte få en mild dom. Den gik dog ikke. Anklageren måtte fastholde, at det var fangefogeden og ikke hans kone, der havde ansvar for fangerne, og det hav-

Prospekt af Kolding, Thura 1749.

de været hans pligt at efterse, at fangerne var sikkert lænket.

Der var nemlig sket det, at nordmanden pludselig havde kastet alt sit jern af sig og var stukket af. Det viste sig, at der var blevet sjusket med lænkningen, som bl. a. bestod i, at en stang skulle stikkes igennem fire bøjler. Den var kun stukket igennem to af dem. Fangefogeden og hans kone havde ladet både nordmanden og andre fanger låse og lukke selv. Og desuden

havde Ole Brandt tilsyneladende været i besiddelse af en falsk nøgle, hvormed han kunne åbne sine håndjern. Faktisk fandt man efter ham et stykke voks med aftryk af nøglen. Retten fandt nok dette forhold stærkt mistænkeligt, men dømte dog, at ægteparret skulle have adgang til at aflægge ed på deres uskyld; derudover skulle de betale en bøde på 4 mk. til rytterdistriktets fattigkasse. Det skulle lære fangefogeden at agte sin embede kært i tiden fremover.

Det var kun nordmanden, der flygtede i denne omgang, selv om der har været andre indsatte. En af dem var måske mordbrænderen Niels Ulf fra Asbo. Han havde sammen med den ganske unge Kirsten Jørgensdatter sat ild til sognefoged Anders Andersens gård i Gesten natten mellem den 8. og 9. juni 1732. Pigen var blevet hjulpet på flugt af Niels' halvbroder Anders Ulf, men Niels og enken på en af nabogårdene var snart efter blevet arresteret og indsat på Koldinghus, hvor de meget hurtigt tilstod. Niels' moder mente i øvrigt, at tilståelsen var blevet fremhjulpet ved pinebænken.

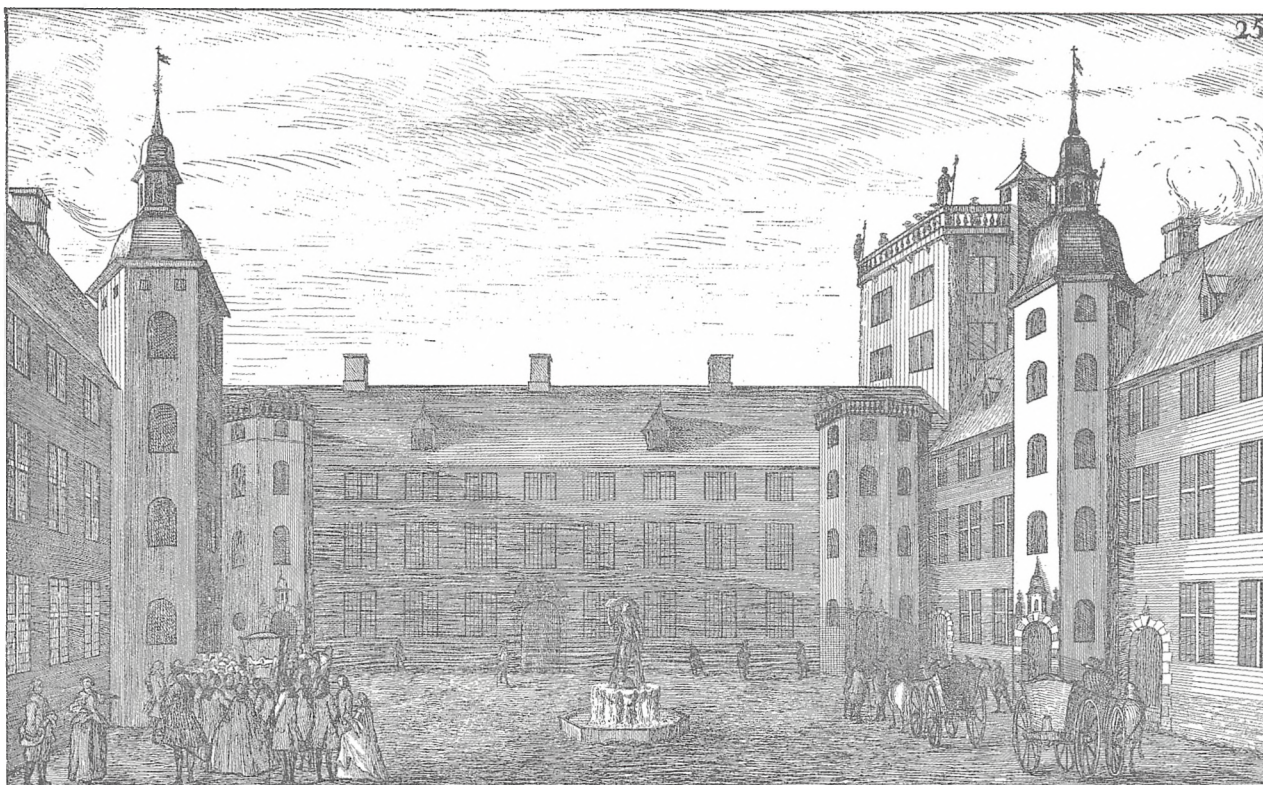
Deres ophold i arresten var så frit, at de fik lejlighed til at avle et barn, Både moder og barn døde i fødselen. Tilsyneladende har det generet regimentsskriveren, at denne kvinde sådan skulle slippe for al straf ved bare at dø. Der er i alt fald et brev til ham fra amtmanden, som argumenterer med, at kvinden både havde bekendt sine synder og modtaget alterets sakramente, hvorfor hun nu var fri af yderligere jordisk retsforfølgelse og alene endnu skulle stå for den nådige Guds domstol. Han havde derfor beordret stedets sognefoged til at indfinde sig med byens mænd for at føre liget til ordentlig begravelse på kirkegården.

Et par måneder efter flygtede Niels Ulf. Det var den 29. maj 1734 efter næsten to års arrest. Det var lige før domsafsigelsen, som fandt sted den 1. juni. Her nævnes der ikke noget om hans flugt. For dommen er vel skrevet inden da. Han blev dømt til halshugning med økse, hovedet skulle sættes på stage og kroppen lægges på stejle.

Atter måtte der rejses sag, for at skylden for undvigelsen kunne placeres. Foruden fangefogeden havde der været vagthold på to mænd til at

passe på fangerne. Men denne gang var der grund til at anse dem for sagesløse. Vagtafløsningen var sket om morgenen, efter at flugten havde fundet sted. Havde de ansvarlige været berusede? Nej, de to bønder, der skulle afløse, havde ved deres ankomst fået sig en drik brændevin for en skilling hver, men de var også de eneste, der havde fået noget at drikke, og først bagefter opdagede man, at Niels Ulf var væk. De to, der havde været der om natten, var det også svært at placere ansvaret hos. Den ene var en gammel, affældig mand, der gik under navnet Knud And (det står vist for Andersen). Han var fra Kolding og hørte altså ikke til blandt bønderne, som kunne udkommanderes til vagthold; men det var almindeligt, at nogle af byens borgere påtog sig vagten mod betaling. Foruden at være svagelig var han også blind på det ene øje, og med det andet kunne han næsten ikke se. Hvis ellers fangen havde været ordentlig sluttet (lænket), ville der ikke have været nogen flugt. Den anden, Niels Hansen fra Brørup, var en gammel enfoldig mand. Ham havde fangerne sendt op til portnerboligen ved portstuen med nogle penge til brændevin. Portnerkonen havde nemlig udskænkning af brændevin og tyndt øl, som hun dog kun solgte til nødtørftighed. Lige idet Niels Hansen kom op til portstuen, var portneren iøvrigt kommet ud for at gå ned til arrestkælderen.

Portneren var stadig Ulrich Schlegel. han bedyrede naturligtvis sin uskyld, og han havde aldrig hørt om – før nu – at Niels Ulf i sin arrest undertiden havde kunnet gøre sig fri af sine lænker. Men denne gang slap han ikke. Han blev for sin forsømmelighed med lås og lukke for Niels Ulf og andre arrestanter dømt til arbejde på livstid i Bremerholms jern.

Den 17de Maj Klokken 7. Et^{te} brædde Hans Majestæt af, paa Colding Slot. Teigt af Sørensdal.

Frederik V's rejse til Norge, 1746.

Niels Ulf blev iøvrigt indfanget igen i slutningen af september, og så er der vel blevet passet så godt på ham, at man har kunnet gennemføre henrettelsen. Det, som sker efter en domsafsigelse, nævnes normalt ikke i rettens protokol. Men i dette tilfælde har Simon Møller (regimentskriverens fuldmægtig) haft brug for bevis på, at han havde udspurgt fangen bl. a. om, hvem der havde skrevet visse uforskammede og løgnagtige indlæg for ham, mens processen endnu stod på, og at

Niels Ulf ikke havde villet røbe det. Det skulle aldrig nogen få at vide, havde han sagt, thi om en ærlig karl eller mand skrev noget for ham, og han igen røbede ham, gjorde han som en skælm, og det skulle aldrig ske, om han så skulle dø i morgen!

Niels Ulf, der var dømt for en af de alvorligste forbrydelser, man kan tænke sig, havde i grunden trods fangekælder og lænker haft frie forhold i sin arrest. Ikke blot havde han haft lejlig-

hed til at blive far, men han havde også haft god kontakt med verden udenfor, som vi kan se det af notatet om hans indlæg i retten.

Om forholdene i arresten lærer vi en del mere i tingbogens næste sag om fangeflugt. Fangefogeden hed nu (1738) Anders Nielsen, og den bortrømte var denne gang en Christen Sørensen, der havde stjålet en hest i Gadbjerg og desuden havde fået fremstillet et falsk pas. Hesten var blevet vurderet til mindre end 10 rd., så hænges skulle han ikke. Men han skulle kagstryges og brændemærkes i panden med tyvsmærke, og for sit falskneri skulle han have den ene hånd hugget af, hvorefter han skulle arbejde i jern på Bremerholm på livstid. Denne dom fik han den 29. juli 1738 på Koldinghus Birketing, og det var på Koldinghus, han under sagen var arresteret. Her sad han sammen med to andre delinkventer. Den ene var Anne Nielsdatter af Børkop, der i december 1737 var blevet dømt til halshugning med sværd for i syghjernethed at have druknet sit barn. Den anden var skoleholder Jørgen Collerup fra Bjert, som i marts 1738 var blevet dømt for dokumentfalsk.

Så længe de alle tre var på Koldinghus, blev der som sædvanligt udkommanderet vagthold til at bistå fangefogeden med overvågelsen. Men da kvinden var blevet henrettet og fangefogeden havde været i København for at aflevere skoleholderen, blev vagten ophævet.

Anders Nielsen havde bedt regimentskriverens fuldmægtig om assistance, men det var blevet ham nægtet. Sagen var nemlig den, at Christen Sørensen ikke hørte hjemme i rytterdistriktet, og hans forbrydelse var heller ikke begået i rytterdistriktet, så sagen havde egentlig været Kolding-

hus Birketing uvedkommende, og den var kun blevet ført her, fordi den bestjålnes husbond havde bedt sig fritaget for at føre den. Man forstår sikkert godt, at regimentskriveren, der havde ansvar for ryttergodsets finanser, kunne være irriteret over at skulle blive pålagt udgift til vagthold, når sagen overhovedet ikke angik hans distrikt. Så fangefogeden fik altså ikke sit vagthold.

Og så skete der da det, at fangen en aften, da Anders Nielsen havde givet ham lov til at tage rent tøj på og derfor havde gjort ham fri af hans jern, stak af. Anders Nielsen var en gammel mand og besværlig til fods, så han havde umuligt kunne tilbageholde tyven, langt mindre indhente ham, da han løb ned forbi rytterstaldene. Han gjorde sit bedste, men snart var tyven ude af syne, hvorfor han begav sig til regimentskriverens kontor, hvor han fik fuldmægtig Simon Møller i tale og bad ham om hjælp til at eftersætte den flygtede. Men Simon Møller mente ikke, at det var hans sag, og hvor skulle han skaffe folk fra, og hvor skulle man søge, når man ikke engang vidste, om flygtningen var søgt mod syd eller mod nord! Så Anders Nielsen måtte begive sig trøstesløs til sit hjem.

Nu skulle så også denne portner retsforfølges, og anklageren var endnu en gang Simon Møller, den samme som havde nægtet ham assistance med vagten. Og meget hurtigt kom Simon Møllers anklage til at ligne et forsvar i egen sag. Han ville gerne have kunnet bortvise, at der ikke skulle leveres vagthold, når det drejede sig om delinkventer, der ikke vedkom ryttergodset. Men det kom frem, at der altid tidligere havde været udkommanderet vagthold til delinkventerne, uanset hvilket gods, disse tilhørte. Han vil gerne have bekræftet, at det ikke ville have nyttet noget

at eftersætte flygtningen. Men det blev sagt, at fangen sikker kunne være blevet indhentet, hvis Simon Møller havde udkommanderet bønderne i Bramdrup og Seest, og hvis ikke han ville gøre det, kunne han have fået ryttervagten til at eftersætte den undvegne. Desuden forsøgte Simon Møller også at føre sin anklage på den påstand, at det slet ikke skulle have været nødvendigt med vagthold, fordi arrestfaciliteterne var sådan, at portneren skulle have kunnet klare opgaven selv.

I den forbindelse får vi at vide, at fanger kunne hensættes i de såkaldte tyvehuller. Det var arrestkamrene i kælderen. Simon Møller har tilsyneladende ment, at der i tilgift var et hul under et af disse arrestkamre, men det blev nu afvist. Oven over kælderrummene var portstuen (som vist også på denne tid var bolig for portneren). Her kunne fanger for den sags skyld også opholde sig, men inde bag ved portstuen var der endnu et mørkt arrestkammer. I alle arrestkamre var det tilsyneladende muligt at »slutte« fangerne med jern. Derimod plejede man aldrig at låse dørene undtagen om natten. Og døren til portstuen var slet i lukkelsen og stod altid åben, hvilket også var nødvendigt, fordi portneren skulle ind og ud for at hente brænde og forplejning til sig selv og delinkventen, foruden at han også skulle åbne og lukke slots- og staldportene. Folk udefra kunne iøvrigt altid i dagtimerne og til langt ud på aftenen komme ind til fangerne.

Det var ikke just isolationsfængsling, fangerne blev udsat for. Og hvis det stadig var muligt at købe øl og brændevin oppe på portstuen, må der egentlig have været grundlag for en vis selskabelighed både med andre fanger og med venner og bekendte udefra.

Fangekældereren har nok ikke været underjordisk. For i følge vidnernes beskrivelse lå portstuen lige over den. Og i en senere sag om fangeflugt får vi at vide, at den lå ret højt. En fange, der havde opholdt sig i portstuen, var nemlig pludselig sprunget op og rendt ud af døren, som han fik lukket i og sat haspe for, før end fangefogeden og vagtmanden kunne standse ham. Så sad fangefogeden indespærret dér med otte mænd, og da ingen kunne høre hans råb om hjælp, måtte han tilsidst lade sig hisse ned fra vinduet. Der var langt ned til jorden, tilføjede han i sin forklaring.

Simon Møller havde søgt Anders Nielsen straffet efter forordningen af 21. september 1695. Det måtte retten afvise, da denne forordning kun drejede sig om mordere og andre drabsmænd. Men på grund af sin uforsigtighed blev han dømt til at miste sin stilling og til at betale en bøde.

Den portner, der måtte ud af vinduet, hed Anders Hansen. Det var en tyv, der ved den lejlighed slap væk fra ham. Selvfølgelig blev han sat under anklage, men han opnåede benådning fra kongen. så sagen blev frafaldet den 25. april 1747. Ganske kort tid forinden havde han også været uheldig. Da havde man arresteret to sønderjyder sammen med to karle fra ryttergodset, mens de blev sagsøgt for krybskytteri. Efter et par dages forløb havde sønderjyderne sendt fangefogeden hen til regimentskriverens fuldmægtig for at få rede på, hvordan de skulle forplejjes under deres arrest. Mens de så var under bevogtning af to karle fra Seest, sendte de den ene af dem afsted efter øl, og til den anden sagde de, at de skulle ud og lade vandet. Så gik de ned fra slot-

tet, og pludselig stak de af. Den vagt, der var ude efter øl, var lige kommet tilbage. Og begge greb deres flinter og optog forfølgelsen. Ude i Dyrehaveskoven kom de så tæt på, at de kunne skyde. Men da viste det sig, at fængkrudtet var blevet fjernet fra begge deres flinter. Den ene havde held til at indhente en af de flygtende, men nåede kun til, at denne rev flinten fra ham og med den gav ham et slag så hårdt i panden, at han faldt om som død. Så måtte hans kammerat tage sig af ham og hjælpe ham hjem til Seest. Denne sag afsluttes i birketingets justitsprotokol med, at det optages tingsvidne, og det kan betyde, at den er blevet pådømt ved en anden instans.

*) I den nævnte forordning udtrykker kongen sit største mishag over, at en del mordere og drabsmænd får lejlighed til at flygte fra deres fængsel, enten ved uforsigtighed eller med hemmelig tilladelse, "hvorudover de Skyldige fra deres fortjente Straf skal være bleven unddragen, og det af dem udøste uskyldige Blod ej have nydt sin tilbørlige Forsoning". De, der er skyldige i eller medvidere til sådan undkommelse, skal herefter fradømmes deres boslød og efter omstændighederne idømmes livsvarigt strafarbejde i jern på Bornholm.